

Akcioni plan za implementaciju UNSCR 1325 u Bosni i Hercegovini 2010-2013. godine

**Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine
Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH
Juli, 2010. godine**

SADRŽAJ

Uvod i analiza stanja	3
Međunarodni dokumenti	5
Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW)	5
Pekinška deklaracija i Platforma za akciju	6
Milenijumski razvojni ciljevi.....	6
Domaći dokumenti	6
Ustav Bosne i Hercegovine, Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, Ustav Republike Srpske, ustavi kantona i Statut Brčko distrikta	6
Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini	7
Izborni zakon Bosne i Hercegovine	7
Zakon o finansiranju političkih partija	7
Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine	7
Učešće žena na pozicijama donošenja odluka	7
Zastupljenost žena u zakonodavnim i izvršnim organima vlasti po procentima.....	9
Izvršna vlast	9
Zakonodavna vlast.....	9
Uloga žena u vojnim i policijskim snagama	10
Učešće žena u mirovnim misijama	14
Borba protiv trgovine osobama	15
Deminiranje.....	16
Pomoć ženama i djevojčicama civilnim žrtvama rata.....	17
Provođenje obuka državnih službenika/ca u cilju implementacije UNSCR 1325 u Bosni i Hercegovini	18
Saradnja sa međunarodnim i nevladinim organizacijama na implementaciji UNSCR 1325 u Bosni i Hercegovini i saradnja na regionalnom nivou	19
Monitoring i izvještavanje	19
Akcioni plan za implementaciju UNSCR 1325 u Bosni i Hercegovini 2010-2013. godine	20
Cilj 1: Povećano učešće žena na mjestima donošenja odluka na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini -	21
Cilj 2: Povećan broj žena u vojnim i policijskim snagama i afirmacija žena kao nositeljica rukovodećih pozicija u okvirima vojnih i policijskih struktura -	23
Cilj 3: Povećano učešće žena u mirovnim misijama i uvođenje gender perspektive u obuke učesnika/ca mirovnih misija	27
Cilj 4: Borba protiv trgovine osobama	29
Cilj 5: Smanjena opasnost od miniranih područja u Bosni i Hercegovini	36
Cilj 6: Poboljšana mreža podrške i pomoći ženama i djevojčicama koje su bile žrtve za vrijeme ratnih sukoba.	38
Cilj 7: Povećano znanje i kapaciteti državnih službi za primjenu UNSCR 1325.....	41
Cilj 8: Unaprijeđena saradnja sa nevladinim i međunarodnim organizacijama na implementaciju UN R 1325 u BiH -	43
Aneks:	45

Uvod i analiza stanja

Vijeće sigurnosti Ujedinjenih nacija, kao tijelo odgovorno za međunarodni mir i sigurnost, usvojilo je 31.10.2000. godine **Rezoluciju 1325 „Žene, mir i sigurnost“**. Rezolucija 1325 je prva Rezolucija Vijeća sigurnosti koja se konkretno bavi uticajem rata na žene i djevojčice i ženskim doprinosom rješavanju konflikta i održivom miru. Naročit značaj Rezolucije 1325 je u tome što poziva na povećanje učešća žena u procesima donošenja odluka, sprečavanju konflikata, post-konfliktnim procesima, mirovnim pregovorima i mirovnim operacijama. Rezolucija ukazuje i na posebne potrebe žena i djevojčica u toku ratnih sukoba, potrebu njihove zaštite, te sprečavanje i kažnjavanje seksualnog i svakog drugog nasilja nad ženama. Donošenje Rezolucije 1325 je naročito značajno ukoliko uzmemo u obzir činjenicu da je u posljednjim decenijama priroda rata izmijenjena, te da su civilne osobe sve češće izložene ratnim dejstvima. Žene i djevojčice se uključuju u ratne sukobe, a zlostavljanje i silovanje žena i djevojčica širom svijeta je postalo je važno oružje rata i jedan od metoda ekstremne torture. Opasnost od različitih zaraznih bolesti, prije svega od HIV-AIDS je jedan od velikih problema država u konfliktu, jer žene i djevojčice nerijetko bivaju silovanje kako bi im se prenijele zarazne bolesti.

Žene i muškarci imaju različite uloge u društvu i različite potrebe i interese o kojima je potrebno voditi računa prilikom kreiranja strateških politika i planova. Svaki konflikt ima tri faze, pretkonflikt, konflikt i post-konfliktni period, u kojima žene i muškarci imaju različite uloge i trebaju aktivno raditi u cilju osiguranja mira. Žene su danas nedovoljno uključene u procese izgradnje mira i prevencije sukoba i kapaciteti koje žene posjeduju ne koriste se dovoljno za postizanje mira i sigurnosti. Rezolucija 1325 ističe značaj učešća žena u prevenciji i rješanju sukoba, kao i značaj prepoznavanja žena kao aktivnih sudionica međunarodnih inicijativa, koje za svoj primarni cilj imaju postizanje i očuvanje mira. Rezolucija 1325, naročito ističe da su žene i djevojčice posebno ranjiva grupa za vrijeme ratnih sukoba, što zahtijeva povećanu zaštitu za žene i djevojčice, što je također istaknuto donošenjem UNSCR 1820 (2008), i UNSCR 1888 (2009) koje tretiraju pitanja seksualnog nasilja u konfliktima.

UNSC Rezolucija 1325 ima veoma značajan doprinos u promociji principa zaštite ženskih ljudskih prava i zaštite principa ravnopravnosti spolova. Rezolucija, pored toga, ima za cilj da se postigne međunarodni mir i sigurnost. Rezolucija podrazumijeva punu i ravnopravnu participaciju žena

u procesu prevencije i rješavanja sukoba i izgradnju međunarodnog mira i sigurnosti, i ima za cilj da doprinese demokratičnosti, povećanju nivoa poštivanja ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava, razvoju i smanjenju siromaštva.

Primarni ciljevi UNSCR 1325 su zaštita prava žena za vrijeme oružanih sukoba, osiguranje procesuiranja zločina koji su zasnovani na spolu, uvođenje principa ravnopravnosti spolova u mirovnim operacijama i osiguranje učešća žena u svim procesima izgradnje mira. Žene čine više od polovine svjetske populacije. Mirovni pregovori su prvi korak ka post-konfliktnom društvu, a žene trebaju biti dio procesa kreiranja budućnosti.

UNSC Rezolucija 1325 sadrži 18 tačaka, a Vijeće sigurnosti se koncentriše na sljedeće oblasti:

1. Učešće žena na svim nivoima odlučivanja
2. Gender perspektiva i obučavanje u izgradnji mira
3. Zaštita i poštivanje ljudskih prava žena i ženske djece
4. Uvođenje rodne perspektive u izvještaje UN i provođenje njihovih programa

Članice Vijeća sigurnosti UN-a su 19. juna 2008. jednoglasno prihvatile **UN Rezoluciju 1820 (2008) „Seksualno nasilje u konfliktnim i post-konfliktnim situacijama“**. Ova Rezolucija na specifičan način tretira seksualno nasilje u konfliktnim i post konfliktnim situacijama. Rezolucija 1820 se oslanja na Rezoluciju 1325, ali pitanja seksualnog nasilja nad ženama u oružanim sukobima i post konfliktnom razdoblju razrađuje mnogo detaljnije, uz posebno naglašavanje značaja prevencije seksualnog nasilja nad ženama i kažnjavanja počinitelja. Na taj način, pitanje seksualnog nasilja u oružanim sukobima dobija status posebne sigurnosne teme, koja je od naročitog značaja za izgradnju trajnog i održivog mira i proces pomirenja. S tim u vezi, silovanja i ostali oblici seksualnog nasilja u toku i nakon oružanog sukoba mogu se smatrati ratnim zločinom i zločinom protiv čovječnosti.

Donošenje i implementacija UNSCR 1325 i UNSCR 1820 inicirale su pripremu i donošenje UNSCR 1888 **„Zaštita žena i djevojčica od seksualnog nasilja u oružanim sukobima“ (2009)** i UNSCR 1889 **„Zaštita žena i djevojčica u post konfliktnim situacijama (2009)“**.

UNSCR 1888 **„Zaštita žena i djevojčica od seksualnog nasilja u oružanim sukobima“ (2009)** se oslanja na Rezoluciju 1820 i traži imenovanje specijalnog izaslanika generalnog sekretara, formiranje ekspertnih timova kako bi se ispitala implementacija Rezolucije 1820 i donošenje UN strategije sa potrebnim vodstvom. Rezolucija također traži postavljanje žena, u okvirima mirovnih misija kao savjetnica za zaštitu, što treba

dovesti i do povećanja broja žena u okviru mirovnih misija, treninge u cilju osiguranja zaštite žena od seksualnog nasilja i stavlja naglasak na sankcioniranje seksualnog nasilja. Rezolucija 1888 traži i izvještavanje o implementaciji Rezolucije 1820.

UNSCR 1889 „**Zaštita žena i djevojčica u post konfliktnim situacijama (2009)**“ poziva na veću participaciju žena i mirovnim pregovorima i procesima medijacije. Rezolucija naglašava centralnu ulogu edukacije u promovisanju učešća žena u procesima donošenja odluka i post konfliktnim društvima. U cilju kreiranja jasnih i usmjerenih strategija, Rezolucija zahtjeva analiziranje i sistematsko prikupljanje podataka, te definisanje indikatora na globalnom nivou, kako bi se omogućila adekvatna evaluacija i sistematsko izvještavanje i pratila implementacija Rezolucije 1325.

Međunarodni dokumenti:

Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) je odobrena i predložena za potpis, ratifikaciju i pristupanje Rezolucijom Generalne skupštine 34/180 18. decembra 1979. godine a stupila je na snagu 3. septembra 1981. Godine. Bosna i Hercegovina je 1993. godine ratificirala Konvenciju o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena, dok je Opcioni protokol potpisan 2002. godine.

Bosna i Hercegovina, kao država članica, podnijela je Inicijalni, Drugi i Treći izvještaj o primjeni CEDAW Konvencije Komitetu u maju 2006. godine, nakon čega je Komitet uputio Preporuke, koje je potrebno implementirati do podnošenja periodičnog Četvrtog i Petog izvještaja 2010. godine. Preporukama, između ostalih, su obuhvaćene i oblasti koje se dotiču UNSCR 1325, tako da će implementacija Rezolucije ujedno značiti i implementaciju Preporuka UN CEDAW Komiteta. Tako, CEDAW Komitet preporučuje:

- *Komitet zahtijeva da Zemlja članica harmonizira Izborni zakon sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini i da pojača i provede mjere za veću zastupljenost žena u izabranim i imenovanim tijelima i na funkcijama u procesima donošenja odluka u državnoj upravi, sudstvu i funkcijama u državnim kompanijama kroz, među ostalim, provedbu privremenih specijalnih mjera, u skladu sa članom 4., stav 1. Konvencije i Općim preporukama 25. Komitet, također, podstiče Zemlju članicu da senzitivizira privatna preduzeća, sindikate i političke stranke u cilju unapređivanja žena funkcije u procesima donošenja odluka.*
- *Komitet zahtijeva da Zemlja članica eksplicitino prizna i zaštiti civilne žrtve rata koje su pretrpjele seksualno nasilje za vrijeme oružanog sukoba kroz državni zakon i dodjelu finansijskih sredstava kao adekvatnu socijalnu pomoć za njih, uključujući i zdravstveno osiguranje i smještaj, tako što će se garantirati njihova prava i povlastice na području cijele teritorije Zemlje članice i to na način koji je usporediv i koji se primjenjuje za vojne žrtve rata i raseljene osobe, kako bi se prevenirali dodatni oblici indirektno diskriminacije.*

- *Komiteta zahtijeva da Zemlja članica intenzivira svoje napore za borbu protiv trgovine ženama i djevojčicama. Preporuka Komiteta je da se jačaju mjere koje imaju za cilj poboljšanje ekonomskog položaja žena i podizanja svijesti, kako bi se eliminirala njihova podložnost onima koji se bave trgovinom, kao i da se pojača za socijalnu pomoć, kao mjere za rehabilitaciju i reintegraciju žena i djevojčica koje su žrtve trgovine. Preporuka Komiteta je da se takvom zaštitom obuhvate i žene državljanke Bosne i Hercegovine kojima se trguje unutar zemlje, kao i one koje su žrtve trgovine u druge svrhe koje ne uključuju prostituciju. Komitet poziva Vladu da osigura korištenje maksimalne zakonskih mogućnosti u kažnjavanju onih koji se bave takvo trgovinom, kao i da osigura da žene i djevojčice žrtve trgovine dobiju potrebnu pomoć u procedurama, prije, u toku i nakon postupka, kako bi mogle svjedočiti protiv njih. Komitet zahtijeva da zemlja članica u narednom izvještaju podnese opsežne informacije i podatke o trgovini ženama i djevojčicama, kao i analize o oblicima pojave trgovine ženama u Bosni i Hercegovini poduzetim mjerama za suzbijanje ovih novih trendova.*

Pekinška deklaracija i Platforma za akciju je usvojena na Četvrtoj svjetskoj konferenciji o ženama, koja je održana 15. septembra 1995. godine. Pekinška deklaracija polazeći od principa da su ženska prava ljudska prava, smatra da je neophodno preduzeti široke institucionalne promjene kako bi se smanjili vojni izdaci i omogućila globalna promocija ljudskih prava i nenasilnog rješavanja konflikta. Deklaracija također smatra da je neophodno obezbjediti učešće žena u procesima zaključivanja mira i rješavanja konflikta, kao i zaštitu žena u ratnim područjima i izbjegličkim logorima.

Milenijumski razvojni ciljevi jasno naglašavaju da je mir i stabilnost preduslov razvoja i prosperiteta. Smanjenje broja oružanih sukoba širom svijeta, smanjenje siromaštva i razvijanje suživota u miru su osnovne pretpostavke za implementaciju Milenijumskih razvojnih ciljeva.

Domaći dokumenti:

Ustav Bosne i Hercegovine, Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, Ustav Republike Srpske, ustavi kantona i Statut Brčko distrikta BiH svim građanima i građankama Bosne i Hercegovine garantuju pravo učešća u političkim strankama, sudjelovanje u javnim poslovima, jednakopravnost pristupa javnim službama i pravo da biraju i da budu birani. Ustav Bosne i Hercegovine, međutim, ne propisuje općenitu obavezu određene zastupljenosti spolova (kvota, proporcija, paritet i sl.) u javnom životu, niti posebnu obavezu u pogledu zastupljenosti u zakonodavnoj, izvršnoj ili sudskoj vlasti, ali sadrži odredbe o zabrani diskriminacije po osnovu spola u procesu uživanja prava i sloboda utvrđenih u Ustavu BiH i u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu I Ustava.

Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini („Službenik glasnik BiH“ 16/03 i 102/09) propisuje ravnopravnu zastupljenost oba spola u upravljanju i procesima odlučivanja. Nakon donošenja Zakona formirana je radna grupa koja je izradila preporuke za efikasniju implementaciju ZoRS-a (sa akcentom na član 15 Zakona).

Izborni zakon Bosne i Hercegovine („Službenik glasnik BiH“ 23/01...37/08) propisuje da svaka kandidatska lista uključuje kandidate muškog i ženskog spola. Kandidati manje zastupljenog spola raspoređuju se na kandidatskoj listi na slijedeći način: Najmanje jedan kandidat manje zastupljenog spola među prvih dva kandidata, dva kandidata manje zastupljenog spola među prvih pet kandidata i tri kandidata manje zastupljenog spola među prvih osam kandidata, itd. Broj kandidata manje zastupljenog spola mora biti najmanje jednak ukupnom broju kandidata na listi podijeljenim sa tri.

Zakon o finansiranju političkih partija („Službenik glasnik BiH“ 102/09) propisuje da se parlamentarnim grupama zastupljenim u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine koje imaju izabrane predstavnike/ce manje zastupljenog spola srazmjerno raspoređuje 10% od ukupno dostupnih sredstava. Centralna izborna komisija je zadužena da utvrdi koji spol je manje zastupljen prema zvaničnim rezultatima izbora.

Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine („Službenik glasnik BiH“ 41/09) je izradila Agencija za ravnopravnost spolova BiH u saradnji sa Gender Centrom Federacije Bosne i Hercegovine i Gender centrom Republike Srpske, kao petogodišnji strateški dokument za integraciju principa ravnopravnosti spolova u svim oblastima. Gender akcioni plan je usvojilo Vijeće ministara 2006.g. U GAP-u su definisane sve obaveze Bosne i Hercegovine iz oblasti ravnopravnosti spolova, koje proizlaze iz dokumenata Ujedinjenih nacija, Evropske unije i Vijeća Evrope. GAP predviđa aktivnosti u 15 oblasti kao i odgovorne institucije i partnere. Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine (poglavlje V – “Politički život i donošenje odluka”) predviđena je implementacija UNSC R 1325 u BiH, kroz aktivnosti koje se odnose na povećanje nivoa participacije žena na mjestima donošenja odluka i promociju UN R 1325, kroz obuke i promociju Rezolucije.

Učešće žena na pozicijama donošenja odluka:

Stanje ravnopravnosti spolova u oblasti javnog života u Bosni i Hercegovini se prvenstveno sagledava kroz mogućnost ravnopravnog učešća žena i muškaraca na pozicijama donošenja odluka. Osnovna konstatacija, nakon analize zakona na svim nivoima organiziranja vlasti sa aspekta njihove usklađenosti sa članom 15. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH je da oni nisu usklađeni sa navedenim članom Zakona. Polazeći od

definicije diskriminacije na osnovu spola utvrđene Zakonom o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine i dovodeći pojam diskriminacije u vezu sa javnim životom i donošenjem odluka, generalno se uočava da postoje slijedeći oblici diskriminacije u oblasti javnog života:

- *Diskriminacija na osnovu spola u političkim partijama, u postupku kandidiranja osoba na određene funkcije u okviru stranke i sastavljanja mješovitih kandidatskih lista (čl. 4. 19. Izbornog zakona BiH), te u postupku kandidiranja osoba na najodgovornije funkcije u okviru zakonodavne i izvršne vlasti, kao i u diplomaciji te neravnan tretman muškaraca i žena u prezentiranju programa političkih stranaka u predizbornom periodu,*
- *Neravnan tretman muškaraca i žena pri predlaganju i izboru u tijela zakonodavne i izvršne vlasti na svim nivoima organiziranja vlasti (značajnije komisije/odbori, vijeća, agencije i sl.),*
- *Za nazive funkcija u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti koriste se riječi u muškom rodu, tj. nije u upotrebi gender senzitivni jezik,*
- *Prikazivanje muškaraca ili žena na omalovažavajući, uvredljiv i ponižavajući način po osnovu spola,*
- *U toku obavljanja određene funkcije: neravnan tretman žena i muškaraca pri predlaganju i imenovanju članova/ica tijela upravljanja.*

Kada se sa razmatranjem pravnog okvira, prilikom analize stanja ravnopravnosti spolova u obzir uzmu i ostali socio-ekonomski faktori koji određuju stvarnu mogućnost uživanja ustavom i zakonima zagarantovanih prava odnosno, stvarno stanje ravnopravnosti spolova u BiH, vidimo da tradicionalan pristup položaju žene i društveno uspostavljeni obrasci ponašanja i odnosa uz nedovoljnu zakonsku regulativu općenito utiču na podzastupljenost i nedovoljno stvarno učešće žena u politici i javnom životu.

U oblasti kandidiranja za tijela zakonodavne vlasti uočljivo je da žene nemaju dovoljno podrške da pripreme svoje izborne programe po kojima bi bile prepoznatljive biračima. Pored toga, stranke ne rade dovoljno na promociji ženskih kandidata stranke, što predstavlja jednu od najvećih prepreka za kandidatkinje.

Iako se zastupljenost žena u organima donošenja odluka povećala u posljednjih 10 godina, danas, i pored uvođenja kvota u Izborni zakon Bosne i Hercegovine zastupljenost žena u tijelima vlasti nije na zadovoljavajućem nivou.

Zastupljenost žena u zakonodavnim i izvršnim organima vlasti po procentima¹:

Izvršna vlast:

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine: **0- Ž/9-M**

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine: **1-Ž/16-M**

Vlada Republike Srpske: **2-Ž/16-M**

Zakonodavna vlast:

Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH–**16,6²%**

Dom naroda PS BiH -**13,3% žena**

Predstavnički dom Parlamenta FBiH - **20, 4% žena**

Narodna skupština Republike Srpske - **24 % žena**

Kanton Sarajevo - 22,8%

Tuzlanski kanton - 11,4%

Srednjobosanski kanton - 19,3%

Bosanskopodrinjski kanton - 16%

Posavski kanton - 10%

Unsko-sanski - 20%

Zeničko-dobojski - 17,19%

Kanton 10 - 4%

Zapadnohercegovački kanton - 8,6 %

Hercegovačko-neretvanski kanton - 10 %

---

¹ U skladu sa Izbornim rezultatima za 2006.g.

² Do povećanja zastupljenosti žena došlo je uslijed kadrovskih promjena nakon izbora 2006.g.

Na lokalnim izborima 2008.g. političke stranke u Federaciji Bosne i Hercegovine kandidirale su žene za načelnice u 19 općina, i to ukupno 21 kandidatkinju, što je 6% u odnosu na ukupan broj kandidata. Izabrana samo jedna načelnica u Općini Drvar. Od ukupno 113 političkih stranaka i koalicija koje su sudjelovale u ovim izborima, samo njih 11 je u 18 općina na svojim listama predložilo veći broj žena kandidatkinja nego muškaraca kandidata. Na lokalnim izborima 2008. godine bilo je 35,9% kandidatkinja, dok je izabrano 14,9 odbornica³.

Podaci Centralne izborne komisije BiH, nakon održavanja lokalnih izbora u 2008. godini, pokazuju da je u Republici Srpskoj 59 muškaraca izabrano za načelnike gradova i općina (95%) a samo tri žene su načelnice (5%). Među izabranim odbornicima (1307 odbornika), 1101 je muškarac (84%) i 206 žena (16%).

Kada je riječ o diplomatsko-konzularnim predstavništvima naše države, trenutni omjer u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine je 122muškarca/56 žena. Od 56 žena 7 su ambasadorke i jedna otpravnica poslova.

Uloga žena u vojnim i policijskim snagama

Zastupljenost žena u vojnim snagama:

Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine je započelo proces uvođenja principa ravnopravnosti spolova i obezbjeđenja praktične primjene tog principa u okviru rada Ministarstva. Prilikom zapošljavanja poštuje se pravo jednakih mogućnosti za žene i muškarce, uključujući primjenu jednakih kriterija pri izboru kandidata/tkinja za radno mjesto. Prijedlogom plana petogodišnjeg razvoja OS BiH 2010-2015 godina planirano je da zastupljenost žena bude 10%.

Od ukupnog broja zaposlenih u Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine žene su zastupljene sa 41,5%.

- zamjenica ministra odbrane - 1
- šefica odsjeka – 2
- šefica ureda – 1

---

³ Više podataka na <http://www.fgenderc.com.ba/bh/statistika.html>

- savjetnica – 2
- stručna savjetnica - 18
- viša stručna saradnica - 18
- stručna saradnica - 4
- zaposlenica – 57

Civilnih lica žena u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine je 28%.

Od ukupnog broja pripadnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine žene su zastupljene 5%.

Struktura ličnih činova pripadnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine:

• brigadir	1 ili 1%	• potporučnik	10 ili 5%	• vodnik	38 ili 7%
• pukovnik	4 ili 2%	• zastavnik I klase	5 ili 5%	• kaplar	63 ili 2%
• major	11 ili 3%	• zastavnik	9 ili 3%	• vojnik I kl	44 ili 4%
• kapetan	23 ili 4%	• st.vodnik I klase	28 ili 3%	• vojnik	42 ili 5%
• poručnik	6 ili 2%	• st. vodnik	39 ili 4%		

Na objavljeni oglas za prijem u profesionalnu vojnu službu u 2008. godini apliciralo 3600 kandidata od toga samo 21 žena. Sve žene koje su aplicirale primljene su u profesionalnu vojnu službu.

Na raspisani Javni oglas za prijem vojnika u profesionalnu vojnu službu u Oružane snage Bosne i Hercegovine u 2009. godini aplicirao je 3601 kandidat, od toga 213 kandidata su osobe ženskog spola.

Zastupljenost žena u policijskim snagama u Bosni i Hercegovini:

Državni nivo⁴:

- Ministarstvo sigurnosti BiH (48,73 % žena, rukovodeće pozicije 26,47%)
- Državna agencija za istrage i zaštitu Ministarstva sigurnosti BiH (14% žena, rukovodeće pozicije 0,53%)
- Granična policija BiH Ministarstva sigurnosti BiH (11% uposlenih žena, rukovodeće pozicije 0,19%)
- Služba za poslove sa strancima (34,83 % žena, rukovodeće 2,25%)

Zastupljenost žena u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske 2009.godine:

Ukupan broj zaposlenih u MUP RS: ukupan broj: 7007

- OSL   336 ili 4,8% od ukupnog broja zaposlenih
  - DS   610 ili 8,7% od ukupnog broja zaposlenih
  - NEO   496 ili 7% od ukupnog broja zaposlenih
  - pripravnici   21 ili 23,8% od ukupnog broja pripravnika
  - Ukupan broj žena   1463 ili 20,87% od ukupnog broja zaposlenih
-
- Od ukupnog broja žena 22,9% su žene OSL
  - OSL 5253 od čega 6,4% žena

---

⁴ Podaci datiraju iz oktobra 2008.godine

- DS 1060 od čega 57,5% žena
- Namještenici 606 od čega 81,8% žena
- Od ukupnog broja žena OSL 55,9% su uniformisane a 44% su u civilnoj odjeći
- Na Policijskoj akademiji 14 klasa (23 akademca od kojih 1 žena)

Rukovodni radnici:

- 95 žena je na rukovodećim radnim mjestima ili 6,5% od ukupnog broja žena i to na OSL 1,8%, DS 4,2%, NEO 0,5%
- Stručna sprema: MR 2; VSS 285; VŠS 167; SSS 853; KV 3; PK 25; NSS 12

Zastupljenost žena u MUP RS po činovima:

- Glavni inspektor - 1
- Samostalni inspektor - 2
- Viši inspektor - 14
- Inspektor - 55
- Mlađi inspektor - 95
- Narednik -3
- Viši policajac - 61
- Policajac - 105

Na dan 31.12.2009. godine popunjenost Federalne uprave policije u sastavu FMUP-a BiH po spolnoj strukturi bila slijedeća:

- od ukupno 507 policijskih službenika, 467 ili 92,11 % je muškog spola a 40 ili 7,89 % je ženskog spola.
Zastupljenost žena, prema činovima u Federalnoj upravi policije:
  - samostalni inspektor: od ukupno 23, 21 ili 91,30 % su muškog spola a dva ili 8,70 % su ženskog spola;
  - viši inspektor: od ukupno 30, 29 ili 96,67 % su muškog spola a jedan ili 3,33 % je ženskog spola;

- inspektor: od ukupno 45, 36 ili 80 % su muškog spola a devet ili 20 % ih je ženskog spola;
- mlađi inspektor: od ukupno 64, 63 ili 98,44 % su muškog spola a jedan ili 1,56 % je ženskog spola;
- stariji narednik: od ukupno 80, 79 ili 98,75 % je muškog spola a jedan ili 1,25 % je ženskog spola;
- stariji policajac: od ukupno 160, 136 ili 85 % su muškog spola a 24 ili 15 % je ženskog spola i
- policajac: od ukupno devet, sedam ili 77,78 % su muškog spola a dva ili 22,22 % su ženskog spola.

Prilikom upošljavanja novih policijskih službenika, Federalna uprava policije će u 2010. godini kroz novo zapošljavanje obezbijediti da nivo uposlenih žena policajki, bude na nivou 10% i više.

- od ukupno 48 državnih službenika u sastavu Federalne uprave policije, 23 ili 47,92 % su muškog spola a 25 ili 52,08 % su ženskog spola.
- od ukupno 168 namještenika u sastavu Federalne uprave policije, 101 ili 60,12 % su muškog spola a 67 ili 39,88 % su ženskog spola.
- od ukupno 65 državnih službenika u sastavu Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova (kao organizacionog dijela FMUP-a BiH), 32 ili 49,23 % su muškog spola a 33 ili 50,77 % su ženskog spola.
- od ukupno 128 namještenika u sastavu Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova 54 ili 42,19 % su muškog spola a 74 ili 57,81 % su ženskog spola.
- od ukupno 168 namještenika u sastavu Federalne uprave policije, 101 ili 60,12 % su muškog spola a 67 ili 39,88 % su ženskog spola.

U Federalnom ministarstvu unutrašnjih poslova 31.12.2009. godine bile su uposlene 193 osobe, od čega je 107 žena i 86 muškaraca. Od 6 mjesta rukovodećih državnih službenika, na 4 mjesta su žene, a na 2 mjesta su muškarci.

Učešće žena u mirovnim misijama

Pripadnice Oružanih snaga Bosne i Hercegovine učestvovala su i u misijama podrške miru u Etiopiji-Eritreji i Iraku.

Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine je u saradnji sa Švicarskom nevladinom organizacijom Fondacije „Partnerships in Health“ organizovalo i izvelo obuku o borbi protiv HIV/AIDS-a pripadnica i pripadnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

U toku 2009.godine organizovane su sljedeće edukacije:

- Edukacija medicinskog osoblja OS BiH na lokacijama Sarajevo, Tuzla, Banja Luka i Čapljina (120 polaznika) na temu „Osnove HIV/AIDS-a“ u vidu jednodnevnog kursa,
- Edukacija vojnika na obuci u COO Pazarić, na temu „Osnove HIV/AIDS-a, preventivna medicinska zaštita“, za dvije klase vojnika na obuci,

- Edukacija 20 pripadnika OS BiH određenih za mirovne misije (Kongo i Afganistan) na temu „Spolno prenosive i zarazne bolesti, mjere preventivne medicinske zaštite u Kongu i Afganistanu“.

Učešće žena pripadnica Oružanih snaga BiH u Mirovnim misijama UN od 2000. godine:

- Jed. UN - Etiopija-Eritreja -/ 1,
- Jedinica za uništavanje NUS – Irak 292/4 (8 rotacija po 37 pripadnika) 1,35% žena,
- Jed. za obezbjeđenje – Irak - 45/3; 6,25 % žena.

Mirovne misije policije od 2000. godine: (Liberija, Cipar, Sudan, Haiti, Ist. Timor)

- 2000 – 2008 godina je u mirovnim misijama UN-a sudjelovao 101 bh. policijski službenik od čega je bilo zatupljeno 13 pripadnica ženskog spola tj. 12,87 %.
- Trenutno raspoređeno 19 policijskih službenika (3 pripadnice ženskog spola ili 15,79%): Liberija 0%; Sudan 33,33% zastupljenosti kontingenta; Cipar 50,00% zastupljenosti kontingenta)

Borba protiv trgovine osobama

Otvaranje državnih granica, prelazak na tržišnu ekonomiju, povećanje nezaposlenosti i siromaštva, raspad državne strukture, smanjenje kontrole kretanja u nekim dijelovima Evrope, posebno u centralnoj i istočnoj Evropi, stvorili su povoljne uslove za razvoj ilegalne trgovine, a naročito trgovine ženama i djevojčicama u svrhu seksualnog iskorištavanja. Trgovina ljudima posebno je karakteristična za postkonfliktne zemlje i zemlje u tranziciji gdje je evidentno prisustvo svih ekonomskih i socijalnih faktora koji pospješuju njeno postojanje od kojih su najznačajniji; siromaštvo, nezaposlenost, nedovoljna obrazovanost i informiranost, spolna diskriminacija, visok nivo nasilja, gubitak sistema vrijednosti unutar društva, nedostatak odgovarajućeg pravnog okvira, neizgrađene društvene institucije itd. Posebnu ozbiljnost trgovini ljudima, kao modernog oblika ropstva, daje i činjenica da su žrtve trgovine ljudima izložene dugotrajnoj eksploataciji, nasilju, nehumanom i degradirajućem ponašanju. Česte posljedice njihovog statusa su teške psihičke i fizičke povrede pa čak i smrt. Pored toga što je jedan od najgorih zločina našeg doba, trgovina

ljudima predstavlja i tešku povredu ljudskih prava i osnovnih sloboda i kršenje osnovnih postulata međunarodnih dokumenata u oblasti ljudskih prava i sloboda.

Vijeće Ministara Bosne i Hercegovine je prvi Državni akcioni plan za borbu protiv trgovine ljudima usvojilo 2001. godine. Drugi Državni akcioni plan koji je usvojen od Vijeća ministara 2005. godine odnosio se na period 2005-2007 godine. Godine 2008. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je usvojilo Akcioni plan za sprečavanje trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini 2008-2012. Kako bi se posvetila pažnja rastućem problemu trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, Vijeće Ministara Bosne i Hercegovine je 2003. godine uspostavilo funkciju Državnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima i ilegalne migracije u Bosni i Hercegovini. Državni koordinator i predstavnici nadležnih ministarstava iz Državne grupe koordiniraju implementaciju i funkcionisanje mjera i aktivnosti utvrđenih Državnim akcionim planom za borbu protiv trgovine ljudima i ilegalne migracije u Bosni i Hercegovini.

Prema podacima Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA), Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine u toku 2008. godine policijske agencije u Bosni i Hercegovini podnijele su 36 izvještaja nadležnim tužilaštvima, protiv 57 osoba za krivično djelo trgovine ljudima. U gore navedenim slučajevima evidentirane su 43 žrtve trgovine ljudima (ženskog spola), od kojih je 26 maloljetnica.

Deminiranje

Veličina sumnjive površine u Bosni i Hercegovini na kraju septembra 2009. godine iznosila je 1.589,04 km² ili 3,11% ukupne površine Bosne i Hercegovine. Ukupno je definisano 11.958 mikrolokacija, a prosječna površina mikrolokacije je 0,13 km². Primjenom različitih protivminskih akcija, sumnjiva površina u Bosni i Hercegovini tokom 2009. godine redukovana je za 94.399.483 m² ili 108,73% od devetomjesečnog plana.

Tokom 2009. godine u Bosni i Hercegovini od mina su stradale 23 osobe, od čega 21 muškarac i 2 žene.

---

⁵ Akcioni plan za sprečavanje trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini 2008-2012, Vijeće ministara BiH, 2008.

Činjenica da su velike površine u Bosni i Hercegovini još uvijek minirane dovodi do smanjenja mobilnosti stanovništva, ugrožavanja sigurnosti muškaraca i žena i smanjenja mogućnosti privrednog razvoja, naročito u ruralnim oblastima. Čišćenje površina od mina će uveliko doprinijeti poboljšanju sigurnosnih uslova u Bosni i Hercegovini i poboljšati mogućnosti razvoja poljoprivrede, stočarstva i izgradnje infrastrukture.

Pomoć ženama i djevojčicama civilnim žrtvama rata

CEDAW Komitet zahtjeva da država članica zaštiti žene koje su bile civilne žrtve seksualnog nasilja tokom oružanog sukoba, donošenjem adekvatne zakonske regulative i dodjelom finansijskih sredstava za socijalne mjere, uključujući zdravstveno osiguranje i smještaj, tako da im prava i povlastice budu zagarantovane na području cijele teritorije Bosna i Hercegovine i to na način koji se primjenjuje za vojne žrtve rata i raseljene osobe, kako bi se spriječili dodatni oblici indirektno diskriminacije. Civilna žrtva rata je svaka osoba kod koje je u toku rata ili neposredne ratne opasnosti, usljed ranjavanja ili nekog drugog oblika ratne torture nastupilo oštećenje organizma, što uključuje mentalno oštećenje ili značajno narušavanje zdravlja, nestanak ili pogibiju te osobe.

Domaća regulativa:

- Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom objavljenom u „Službenim novinama FBiH“, broj: 36/99 od 6. septembra 1999. godine sa izmjenama i dopunama objavljenim u „Službenim novinama FBiH“, broj: 54/04 i 39/06. Izmjenama i dopunama Zakona objavljenim u Službenim novinama FBiH, br. 39/06 definišu se kao posebna kategorija civilnih žrtava rata osobe koje su preživjele seksualno zlostavljanje i silovanje.
- Zakon o zaštiti civilnih žrtava rata u Republici Srpskoj čiji je osnovni tekst objavljen u „Službenom glasniku RS“, broj: 25/93, a izmjene i dopune u „Službenom glasniku RS“, broj: 1/94 - Posebno izdanje, 32/94, 37/07 i 60/07).
- Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine u poglavlju VII - Socijalna inkluzija planira aktivnosti na rješavanju problema civilnih žrtava rata, a posebno osoba koje su bile žrtve seksualnog nasilja.

Osnovni problemi žena civilnih žrtava rata su:

Pristup pravdi. Postoje brojne prepreke za žene žrtve koje bi mogle i htjele učestvovati i svjedočiti u sudskim procesima za počinioce: problem zaštite svjedokinja, proceduralne prepreke koje obeshrabruju prijavljivanje i procesuiranje, društvena stigmatizacija žrtava ovih zločina, te nedostatak razumijevanja i pomoći od strane vlasti za žene koje žele svjedočiti.

Pitanja odštete. Žene žrtve ovih oblika ratnog zločina su neravnopravne u odnosu na žrtve drugih ratnih zločina i stradanja i postoje brojne prepreke za ostvarivanje prava na pravičnu odštetu.

Poseban problem predstavlja pitanje pomoći retraumatizacije i registracije žena koje su u ratu pretrpjele seksualno nasilje. Dugotrajne i raznolike metode mučenja ostavile su na preživjelim ženama, žrtvama silovanja, brojne i raznovrsne psihičke, fizičke i socijalne posljedice. Najčešći psihički poremećaj od kojih žene žrtve silovanja pate je posttraumatski stresni poremećaj. One imaju drastične promjene ličnosti, pogotovo u sferi odnosa sa drugima i problema sa identitetom, kardiovaskularna oboljenja, šećerna bolest, poremećaj štitne žlijezde, psihoorganski sindrom, oboljenja mišičnokoštanog sistema. Kod žena žrtava silovanja javljaju se sljedeći psihički poremećaji: poremećaji raspoloženja, od kojih najčešće depresija, drugi anksiozni poremećaji, somatoformni poremećaji od kojih najčešće somatizacija, teškoće u seksualnom funkcioniranju, te poremećaji spavanja.

Provođenje obuka državnih službenika/ca u cilju implementacije UNSCR 1325 u Bosni i Hercegovini

Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine i entitetski gender centri su od samog osnivanja započeli proces obuka državnih službenika/ca o pitanjima koja se tiču ravnopravnosti spolova. Do sada su održane brojne obuke koje su tretirale teme: gender koncepta, međunarodnog i domaćeg pravnog okvira za ravnopravnost spolova, gender mainstreaminga, institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova u BiH, programskog/projektnog planiranja koji uključuju gender standarde, integracije principa ravnopravnosti spolova u sve programe i projekte. Jedna od veoma značajnih tema sa kojom su upoznate sve osobe nominovane za gender u ministarstvima i drugim institucijama je UNSC Rezolucija 1325. Tokom perioda implementacije Akcionog plana za implementaciju UNSCR 1325 Agencija za ravnopravnost će nastaviti proces organizovanja obuka i upoznavanja državnih službenika/ca i drugih službenih lica sa značajem i sadržajem UNSCR 1325.

Saradnja sa međunarodnim i nevladinim organizacijama na implementaciji UNSCR 1325 u Bosni i Hercegovini i saradnja na regionalnom nivou

Veoma značajni partneri nadležnih institucija u implementaciji Akcionog plana za implementaciju 1325 u Bosni i Hercegovini su međunarodne i nevladine organizacije, koje se su aktivne u ovom domenu. Do sada, poseban interes za proces implementacije pomenute Rezolucije su iskazale slijedeće međunarodne organizacije: UN (UNIFEM i UNDP), ESDP misije u BiH (EUFOR i EUPM), naročito u oblasti reforme sigurnosnog sektora, OSCE, posebno u pogledu jačanja uloge žene u procesu donošenja odluka (izbori i sl.), te Vijeće Evrope (CoE), jačanje uloge žene i borba protiv svih oblika nasilja nad ženama. Značajna je i saradnja na regionalnom nivou na implementaciji UNSCR 1325, koja je započela 2006. godine organizovanjem regionalnih radionica u Sarajevu. Nevladine organizacije u Bosni i Hercegovini su dale veliki doprinos u implementaciji UNSC Rezolucije 1325 u Bosni i Hercegovini. Kao nevladine organizacije koje su dale doprinos u implementaciji pomenute Rezolucije treba istaći: „Žene ženama“, Sarajevo, „Udružene Žene“, Banja Luka, „Centar za žene Žar“, Sarajevo, „Žena BiH“, Mostar, Helsinški parlament građana“, Banja Luka „Viktorija 99“, Jajce, „Forum žena“, Bratunac, „Horizonti“ Tuzla, „Most“ Višegrad, „Budućnost“ Modriča, „Lara“, Bijeljina, „Duvanjske“, Tomislavgrad, „Orhideja“, Stolac, „Fondacija lokalne demokratije, Sarajevo, „Centar za pravnu pomoć“, Zenica, „Anima N“, Goražde, „Nova budućnost“, Sarajevo, „Aurora“, Sokolac, „Zora“ i „Milićanin“ Milići, „Maja“ Kravica.

Monitoring i izvještavanje

U cilju praćenja implementacije Akcionog plana za implementaciju UNSCR 1325 u Bosni i Hercegovini, Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine će, u roku od mjesec dana nakon usvajanja Akcionog plana, pokrenuti proces formiranja Odbora koji će pratiti implementaciju Akcionog plana. U sastav Odbora trebaju ući predstavnici/e nadležnih ministarstava, institucija i nevladinih organizacija.

Izvještaj o provedbi Akcionog plana za implementaciju UNSCR 1325 u Bosni i Hercegovini će podnositi Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine Vijeću ministara Bosne i Hercegovine. Izvještaj će se pripremati prema utvrđenoj metodologiji izvještavanja, a na osnovu izvještaja ministarstava, institucija, međunarodnih, nevladinih organizacija i civilnog društva, koji su navedeni u Akcionom planu kao nosioci odgovornosti. Izvještaj će se pripremati i dostavljati Vijeću ministara na usvajanje godišnje, u mjesecu decembru ili i ranije na zahtjev Vijeća ministara Bosne i Hercegovine.

Akcioni plan za implementaciju UNSCR 1325 u Bosni i Hercegovini 2010-2013. godine

Cilj 1: Povećano učešće žena na mjestima donošenja odluka na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini -

1. Implementacija Preporuke (2003)3 Vijeća Evrope o postizanju učešća 40% žena u procesima donošenja odluka

Nosioci odgovornosti:

Komisija za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Parlamentarne skupštine BiH, Komisija za ravnopravnost spolova Zastupničkog doma Parlamenta F BiH, Komisija za ravnopravnost spolova Doma naroda Parlamenta FBiH, Odbor za jednake mogućnosti Narodne skupštine RS, Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, entitetski gender centri.

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije, političke partije, asocijacije studenata, mediji, akademska zajednica

Rok:

Do kraja implementacije Akcionog plana (decembar 2013.)

2. Međunarodno i regionalno umrežavanje aktuelnih i potencijalnih kandidatkinja za liderske pozicije, u cilju razmjene najboljih iskustva i praksi

Nosioci odgovornosti:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri

Partneri:

Političke partije, nevladine i međunarodne organizacije

Rok:

Kontinuirano

3. Podrška aktivnostima za usklađivanje profesionalnog i porodičnog života u cilju uključivanja većeg broja žena na pozicije donošenja odluka

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo za porodicu, omladinu i sport RS, Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri, nadležna kantonalna ministarstva

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije, mediji

Rok:

Kontinuirano

4. **Kreiranje modula i održavanje obuka za jačanje liderstva i razvoj političkih vještina žena koje se žele kandidirati na rukovodeće pozicije, a koje nemaju političko iskustvo**

Nosioci odgovornosti:

Političke partije

Partneri:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri, akademici/akademkinje, nevladine organizacije, mediji

Rok:

Kontinuirano

5. **Organiziranje medijske kampanje za afirmiranje žena kao ravnopravnih nositeljica rukovodećih pozicija, sa posebnim osvrtom na uključivanje i jačanje mladih kadrova u političkim partijama**

Nosioci odgovornosti:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri

Partneri:

Političke partije, nevladine organizacije, asocijacije studenata mediji, akademska zajednica

Rok:

2011. godina

6. Podsticanje, putem kampanja, političkih partija da promovišu žene kandidate

Nosioci odgovornosti:

Političke partije

Partneri:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri, nevladine organizacije, asocijacije studenata, mediji

Rok:

Kontinuirano

Cilj 2: Povećan broj žena u vojnim i policijskim snagama i afirmacija žena kao nositeljica rukovodećih pozicija u okvirima vojnih i policijskih struktura -

1. Usaglasiti zakone, podzakonske akte i pravilnike u vojnim i policijskim strukturama sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, granična policija), entitetska ministarstva unutrašnjih poslova, policijske agencije i policija Brčko distrikta BiH.

Partneri:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH i entitetski gender centri

Rok:

Kontinuirano

2. Uključiti definiciju zabrane diskriminacije na osnovu spola u zakonsku i podzakonsku regulativu, koja obuhvata materiju koja se odnosi na policijske i vojne strukture

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, granična policija), entitetska ministarstva unutrašnjih poslova, policijske agencije i policija Brčko distrikta BiH

Partneri:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH i entitetski gender centri

Rok:

Do kraja 2013.g.

- 3. Zakonskom regulativnom afirmisati primjenu privremenih mjera, kako bi se povećalo učešće žena na rukovodećim pozicijama u vojnim i policijskim strukturama, kako bi se omogućilo ženama napredovanje u službi (dodatne edukacije za žene koje su bile na porodiljskom odsustvu, uvođenje kvota kada su u pitanju rukovodeća mjesta, itd.)**

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, granična policija), entitetska ministarstva unutrašnjih poslova, policijske agencije i policija Brčko distrikta BiH.

Partneri:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH i entitetski gender centri

Rok:

Do kraja 2013.g.

- 4. Uspostaviti i ažurirati bazu podataka o zastupljenosti žena u vojnim i policijskim snagama**

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, granična policija), entitetska ministarstva unutrašnjih poslova, policijske agencije i policija Brčko distrikta BiH

Rok:

Uspostavljanje baze podataka: do kraja 2010. g.

Kontinuirano ažuriranje baze podataka

5. Imenovati osobe za gender pitanja u vojnim i policijskim ustanovama**Nosioci odgovornosti:**

Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH, entitetska i kantonalna Ministarstva unutrašnjih poslova, Policija Brčko Distrikta BiH

Partneri:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri

Rok:

Do kraja 2011.g.

6. Podrška SEPCA⁶ inicijativi za uspostavljanje asocijacije žena u policijskim strukturama na entitetskom nivou i podrška daljem umrežavanju sličnih asocijacija u regiji i na međunarodnom nivou**Nosioci odgovornosti:**

Entitetska ministarstva unutrašnjih poslova

Partneri:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entetski gender centri, međunarodne organizacije (EUPM)

Rok:

Do uspostavljanja asocijacija

---

⁶ Southeast Europe Police Chiefs Association

7. Uključiti u nastavne planove i programe policijskih akademija teme ravnopravnosti spolova, promocije jednakih mogućnosti, tolerancije i zabrane seksualnog uznemiravanja, nasilja po osnovu pola i diskriminacije

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo sigurnosti BiH, entitetska ministarstva unutrašnjih poslova, policijske agencije

Partneri:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH i entitetski gender centri

Rok:

Kraj 2011. g.

8. Organizovati edukacije i medijske promocije, u cilju afirmisanja vojnih i policijskih poziva kao zanimanja kojima se mogu baviti osobe oba spola i podizati svijest javnosti i institucija o značaju učešća žena u policijskim i vojnim snagama

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, granična policija), entitetska ministarstva unutrašnjih poslova, policijske agencije i policija Brčko distrikta BiH

Partneri:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH i entitetski gender centri, mediji, nevladine organizacije

Rok:

Kontinuirano

Cilj 3: Povećano učešće žena u mirovnim misijama i uvođenje gender perspektive u obuke učesnika/ca mirovnih misija

- 1. Uspostaviti bazu podataka kandidatkinja za učešće u mirovnim misijama, uz obavezno razvrstavanje svih podataka prema spolu, u cilju obavljanja gender analize**

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo odbrane BiH, policijske strukture

Rok:

Decembar 2010.g.

- 2. Primijeniti metodu „*nulte tolerancije*“ na bilo koji oblik nedozvoljenog seksualnog ponašanja pripadnika/ca mirovnih misija**

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo odbrane BiH, policijske strukture

Rok:

Do kraja 2012.g.

- 3. Kreirati posebnu „*check listu*“ kako bi se mogla pratiti implementacija Rezolucije 1325 na terenu**

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo odbrane BiH, policija, Agencija za ravnopravnost spolova BiH

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije (UN agencije)

Rok:

Decembar 2010. g.

- 4. Uvesti gender perspektivu i zabranu diskriminacije na osnovu spola u obuke mirovnih misija, kako bi se se iskazale prednosti učešća žena u mirovnim misijama i organizovati posebne obuke za osnaživanje kandidatkinja za učešće u mirovnim misijama**

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo odbrane BiH, policija, Agencija za ravnopravnost spolova BiH

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije (UN agencije)

Rok:

Decembar 2010. g.

- 5. Nastaviti obuke pripadnika/ca mirovnih misija o toleranciji, uvažavanju posebnih potreba žena određenog podneblja, prepoznavanju pojava oblika trgovine osobama, seksualno prenosivim bolestima i vršiti promociju učešća žena u mirovnim misijama uz naglašavanje potrebe poštivanja posebnih potreba žena kao pripadnica mirovnih misija**

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo odbrane BiH, policija, Agencija za ravnopravnost spolova BiH

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije (UN agencije)

Rok:

Decembar 2010. g.

- 6. Promovirati aktivnosti koje su provodile pripadnice mirovnih misija u okviru mandata mirovnih misija**

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo odbrane BiH, policija, Agencija za ravnopravnost spolova BiH

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije (UN agencije), mediji

Rok:

Kontinuirano

Cilj 4: Borba protiv trgovine osobama

1. Inicirati izmjene i dopune zakona o krivičnom postupku BiH, u dijelu koji se odnosi na primjenu posebnih istražnih radnji

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo pravde BiH, entitetska ministarstva pravde

Rok:

Decembar 2010. g.

2. Inicirati izmjene i dopune krivičnog zakonodavstva u dijelu koji se odnosi na zastarjelost krivičnog djela izvršenog na štetu djece i maloljetnika/ca (da zastarijevanje počinje sa danom punoljetstva žrtve, tj. zastara počinje ne danom izvršenja krivičnog djela nego danom punoljetstva žrtve, a u skladu sa tačkom 48 dodatka Preporuci Rec (2002)5)

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo pravde BiH, entitetska ministarstva pravde

Rok:

Decembar 2011. g.

3. Inicirati izmjene i dopune zakonodavstva u dijelu koji se odnosi na pooštavanje krivičnih sankcija za trgovce ženama i djevojčicama

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo sigurnosti BiH, Ministarstvo pravde BiH, entitetska ministarstva pravde

Rok:

Decembar 2011. g.

4. Ažurirati bazu podataka o žrtvama trgovine osobama (svi podaci trebaju biti razvrstani prema spolu, starosnoj dobi žrtve, državljanstvu..)

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, entitetska ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije

Rok:

Decembar 2010. g.

5. Unaprijediti sistem razmjene informacija između država regiona

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, Granična policija, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, INTERPOL), entitetska ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije

Rok:

Kontinuirano

6. Kadrovski ojačati policijske agencije u čijoj su nadležnosti poslovi na sprječavanju i otkrivanju krivičnih djela trgovine ljudima

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, Granična policija, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, INTERPOL), entitetska ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD

Partneri:

Međunarodne organizacije

Rok:

Kontinuirano

7. Formirati stručne timove za istraživanje krivičnih djela iz oblasti trgovine ljudima sa raspoređivanjem kadrova odgovarajućeg profila i potrebnim brojem istražitelja ženskog spola

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, Granična policija, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, INTERPOL), entitetska ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD

Partneri:

Međunarodne organizacije

Rok:

2011.g.

8. Sarađivati i pružati podršku nevladinim organizacijama, a posebno sarađivati na zbrinjavanju žrtava trgovine osobama

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, Granična policija, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, INTERPOL), entitetska ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD, nevladine organizacije

Partneri:

Međunarodne organizacije, mediji

Rok:

Kontinuirano

9. Kreirati i unaprijediti programe zdravstvene i psiho-socijalne pomoći žrtvama trgovine osobama i održavati stalne sastanke sa žrtvama trgovine osobama, kako bi se omogućilo njihovo ponovno integrisanje u društvo

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo civilnih poslova BiH, Federalno ministarstvo zdravstva, Ministarstvo zdravstva i socijalne zaštite Republike Srpske, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, kantonalna ministarstva zdravstva i socijalne zaštite, centri za socijalni rad

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije

Rok:

2011.g.

10. Sarađivati sa zavodima za zapošljavanje radi ekonomskog osnaživanja žena žrtava trgovine osobama

Nosioci odgovornosti:

Federalni zavod za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje Republike Srpske, kantonalne službe za zapošljavanje

Partneri:

Entitetski gender centri, nevladine i međunarodne organizacije

Rok:

Kontinuirano

- 11. Uključivanjem svih nadležnih institucija u donošenje odgovarajućeg Akcionog plana, te dosljednom primjenom planiranih mjera i radnji raditi na smanjivanju broja djece koja se angažiraju za prosjačenje u BiH, a koja nakon toga, na organiziran način bivaju uključena u vršenje imovinskih delikata i prostitucije u zemljama zapadne Evrope**

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, Granična policija, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, INTERPOL), entitetska ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD, centri za socijalni rad

Partneri:

Nevladine, međunarodne organizacije i mediji

Rok:

Kraj 2011.g.

- 12. Ostvariti veću uvezanost policijskih agencija, naročito u pitanju razmjene podataka: (definisane linije komunikacije, potpisivanje Memoranduma o saradnji..)**

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, Granična policija, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, INTERPOL), entitetska ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD

Rok:

Kontinuirano

13. Uvesti temu trgovine ljudima u programe obuke za prosvjetne radnike/ce, sa posebnim osvrtom na problematiku dječje pornografije koja se distribuira na internetu

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo civilnih poslova BiH, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, kantonalna ministarstva obrazovanja, pedagoški zavodi

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije

Rok:

Kraj 2011.g.

14. Stalno medijsko upozoravanje na problem trgovine osobama i promocija krimolovca-linije za anonimno prijavljivanje slučajeva trgovine osobama, kroz izradu odgovarajućih promotivnih materijala koji podižu svijest javnosti o problemu trgovine osobama

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, Granična policija, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, INTERPOL), entitetska ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD, centri za socijalni rad

Partneri:

Nevladine, međunarodne organizacije i mediji

Rok:

Kontinuirano

15. Inicirati obuke policijskih inspektora, socijalnih radnika/ca i kreirati module za saradnju sa ženama i djevojčicama potencijalnim žrtvama trgovine osobama

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, Granična policija, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, INTERPOL), entitetska ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije

Rok:

2011.g.

16. Inicirati edukaciju medija, cilju poštivanja međunarodnih standarda, kako bi se omogućila puna zaštita identiteta žrtve trgovine

Nosioci odgovornosti:

Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, entitetska ministarstva unutrašnjih poslova policija BD, mediji

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije

Rok:

2010.g.

Cilj 5: Smanjena opasnost od miniranih područja u Bosni i Hercegovini

1. Analiza uticaja miniranih područja na kvalitetu života građana i građanki u Bosni i Hercegovini

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo civilnih poslova BiH, Komisija za deminiranje BiH, Centar za uklanjanje mina u BiH (MAC), entitetske civilne zaštite

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije, mediji

Rok:

2011.g.

2. Ažurirati postojeću bazu podataka o ukupnim sumnjivim površinama i broju NUS-a

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo civilnih poslova BiH, Komisija za deminiranje BiH, Centar za uklanjanje mina u BiH (MAC), entitetske civilne zaštite

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije, mediji

Rok:

Kontinuirano

3. Stalna saradnja sa nevladinim i međunarodnim organizacijama po pitanjima deminiranja

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo civilnih poslova BiH, Komisija za deminiranje BiH, Centar za uklanjanje mina u BiH (MAC), entitetske civilne zaštite

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije, mediji

Rok:

Kontinuirano

- 4. Kontinuirano vršiti edukacije vezane za opasnost od minsko-eksplozivnih sredstava, sa posebnim naglaskom na edukacije djece u osnovnim i srednjim školama, osoba koje žive u ruralnim oblastima i lica koja su posebno izložena riziku (planinari, lovci, izletnici, stočari, poljoprivrednici)**

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo civilnih poslova BiH, Komisija za deminiranje BiH, Centar za uklanjanje mina u BiH (MAC), entitetska ministarstva obrazovanja, kantonalna ministarstva obrazovanja, pedagoški zavodi, entitetske civilne zaštite

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije, mediji

Rok:

Kontinuirano

- 5. Promovisati mogućnosti prijavljivanja minsko-eksplozivnih sredstava i slučajeva eksplozija i intenziviranje aktivnosti na promociji opasnosti od mina tokom radova, sjetve, izleta, ekskurzija**

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo civilnih poslova BiH, Komisija za deminiranje BiH, Centar za uklanjanje mina u BiH (MAC), entitetske civilne zaštite

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije, mediji

Rok:

Kontinuirano

6. Podizanje svijesti vladajućih struktura o značaju deminiranja u odnosu na druge prioritete

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo civilnih poslova BiH, Komisija za deminiranje BiH, Centar za uklanjanje mina u BiH (MAC), entitetske civilne zaštite

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije, mediji

Rok:

Kontinuirano

Cilj 6: Poboljšana mreža podrške i pomoći ženama i djevojčicama koje su bile žrtve za vrijeme ratnih sukoba.

- 1. Kreirati programe za osnaživanje žena, civilnih žrtava rata, unutar udruženja koja se bave pitanjima žena civilnih žrtava rata, kroz psihosocijalnu pomoć i jačanje kapaciteta**

Nosioci odgovornosti:

Nevladine i međunarodne organizacije

Partneri:

Ministarstvo zdravstva i socijalne zaštite Republike Srpske, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, kantonalna ministarstva socijalne zaštite, centri za socijalni rad, Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri

Rok:

2010/2011.g.

2. Kreirati programe za pomoć ženama žrtvama rata u okviru nadležnih institucija

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo zdravstva i socijalne zaštite Republike Srpske, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, kantonalna ministarstva socijalne zaštite, centri za socijalni rad, Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije, mediji, privatni sektor

Rok:

2010/2011.g.

3. Organizovati tribine i konferencije sa predstavnicima udruženja C.Ž.R. zbog definisanja njihovih potreba i problema

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo zdravstva i socijalne zaštite Republike Srpske, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, kantonalna ministarstva socijalne zaštite, centri za socijalni rad, Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri

Partneri:

Nevladine i međunarodne organizacije

Rok:

2010.g.

4. Podrška kvalifikaciji, prekvalifikaciji i zapošljavanju (ekonomsko osnaživanje)

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo zdravstva i socijalne zaštite Republike Srpske, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, kantonalna ministarstva socijalne zaštite, Federalni zavod za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje Republike Srpske, kantonalne službe za zapošljavanje

Partneri:

Međunarodne, nevladine organizacije i privatni sektor

Rok:

Kontinuirano

5. Pružiti podršku radionicama retraumatizacije (identifikacija eksperata i stručnjaka/kinja iz ove oblasti koji će dalje educirati one koji će pružati usluge krajnjim korisnicima usluga/žrtvama)

Nosioci odgovornosti:

Centri za socijalni rad, medicinske ustanove

Partneri:

Nadležna ministarstva, međunarodne i nevladine organizacije

Rok:

Kontinuirano

6. Kreiranje i usavršavanje modula za edukaciju doktora/ica porodične medicine, socijalnih radnika/ca za rad na problemima retraumatizacije

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo zdravlja RS i F BiH, zdravstvene ustanove, lokalne zajednice

Partneri:

Međunarodne i nevladine organizacije, medicinski eksperti/ekspertkinje

Rok:

2010/2011. g.

Cilj 7: Povećano znanje i kapaciteti državnih službi za primjenu UNSCR 1325

- 1. Unaprijediti saradnju sa agencijama za državnu službu, kako bi se uveli moduli koji obrađuju teme ravnopravnosti spolova uključujući i temu UNSCR 1325 i UNSCR 1820**

Nosioci odgovornosti:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri

Rok:

2010. g.

- 2. Organizovati obuke na temu UNSCR 1325 za rukovodeće državne službenike/ce**

Nosioci odgovornosti:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri

Rok:

2010/2011. g.

- 3. Kreirati module za edukaciju bh. diplomata i službenika/ca u stranim diplomatskim predstavništvima**

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo vanjskih poslova BiH, Agencija za ravnopravnost spolova BiH

Rok:

2010/2011. g.

4. Uspostavljanje saradnje sa državama koje sprovode UNSCR 1325, a naročito sa državama u regiji s ciljem prenošenja iskustva o implementaciji Rezolucije i uspostavljanja regionalne saradnje

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo vanjskih poslova BiH, Agencija za ravnopravnost spolova BiH

Partner:

Strane institucije i organizacije nadležne za implementaciju UNSCR 1325

Rok:

Kontinuirano

5. Obilježavanje 10-godišnjice Rezolucije 1325

Nosioci odgovornosti:

Ministarstvo vanjskih poslova BiH, Sektor za politiku i planove pri MVP, Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri, nadležna ministarstva

Partner:

Međunarodne i nevladine organizacije

Rok:

31.10.2010.g.

Cilj 8: Unaprijeđena saradnja sa nevladinim i međunarodnim organizacijama na implementaciju UN R 1325 u BiH -

- 1. Identifikacija dosadašnjih iskustava, unaprijeđenije komunikacije, saradnje i sistema razmjene informacija između nevladinih i međunarodnih organizacija koje rade na implementaciji UNSCR 1325 u Bosni i Hercegovini**

Nosioci odgovornosti:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri, međunarodne i nevladine organizacije koje se bave implementacijom UNSCR 1325

Rok:

Kontinuirano

- 2. Saradnja, podrška i zajednička implementacija projekata vladinog i nevladinog sektora, koji se odnose na implementaciju R 1325**

Nosioci odgovornosti:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri, međunarodne i nevladine organizacije koje se bave implementacijom UNSCR 1325

Rok:

Kontinuirano

- 3. Nastavak i unaprjeđenje saradnje sa EUFOR, UNIFEM i EUPM**

Nosioci odgovornosti:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH, EUFOR, UNIFEM i EUPM

Rok:

Do kraja implementacije Akcionog plana

- 4. Podizanje svijesti o rezoluciji 1325 na lokalnom nivou**

Nosioci odgovornosti:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri, međunarodne i nevladine organizacije koje se bave implementacijom UNSCR 1325

Rok:

Kontinuirano

Aneks:

Cilj	Aktivnosti	Nosioci odgovornosti	Indikatori	Rok	Izvori finansiranja
Povećano učešće žena na mjestima donošenja odluka na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini	1. Implementacija standarda iz Preporuke (2003)3 Vijeća Evrope o postizanju učešća 40% žena u procesima donošenja odluka	Komisija za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Parlamentarne skupštine BiH, Komisija za ravnopravnost spolova Zastupničkog doma Parlamenta FBiH, Komisija za ravnopravnost spolova Doma naroda Parlamenta FBiH, Odbor za jednake mogućnosti Narodne skupštine RS, Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, entitetski gender centri. Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije, političke partije, asocijacije studenata, mediji, akademska zajednica	<ul style="list-style-type: none"> • Broj žena na pozicijama donošenja odluka u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti (procent) • Broj inicijativa pokrenutih od strane političkih partija, žena koje se nalaze na mjestima donošenja odluka i medija • Broj istupanja u javnost žena koje su se kandidovale na pozicije donošenja odluka 	Do kraja implementacije Akcionog plana (decembar 2013.)	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	2. Međunarodno i regionalno	Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender	<ul style="list-style-type: none"> • Broj sastanaka na međunarodnom i 	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih

	umrežavanje aktuelnih i potencijalnih kandidatkinja za liderske pozicije, kako bi se razmijenila najbolja iskustva i prakse	centri Partneri: Političke partije, nevladine i međunarodne organizacije,	regionalnom nivou <ul style="list-style-type: none"> • Broj uključenih aktuelnih i potencijalnih kandidatkinja za liderske pozicije u procese umrežavanja • Broj zajednički pokrenutih inicijativa • Broj medijskih izvještaja • Broj izvještaja i datih preporuka 	institucija, donatorska sredstva
--	---	--	---	----------------------------------

	<p>3. Podrška aktivnostima za usklađivanje profesionalnog i porodičnog života sa ciljem uključivanja žena na pozicije donošenja odluka</p>	<p>Ministarstvo civilnih poslova BiH, Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri, Ministarstvo za porodicu, omladinu i sport RS, Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike</p> <p>Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije, mediji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj usklađenih zakona sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH u oblasti usklađivanja javnog i privatnog života, • Broj otvorenih vrtića i produženih boravaka, • Broj medijskih priloga • Broj pokrenutih inicijativa 	<p>Kontinuirano</p>	<p>Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva</p>
	<p>4. Kreiranje modula i održavanje obuka za jačanje liderstva, kritičko razmišljanje i razvoj političkih vještina žena koje se žele kandidirati na rukovodeće pozicije, a koje nemaju političko iskustvo</p>	<p>Političke partije</p> <p>Partneri: Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri, nevladine organizacije, akademici/akademkinje, mediji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj kreiranih modula za obuke, • Broj žena koje su prošle obuke, • Procent uključivanja žena koje su prošle obuke u javni i politički život 	<p>Kontinuirano</p>	<p>Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva</p>
	<p>5. Organiziranje medijske kampanje za afirmiranje žena kao ravnopravnih</p>	<p>Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj uključenih medija u kampanju • Broj emitovanih emisija i priloga 	<p>Do kraja 2011.g.</p>	<p>Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska</p>

	<p>nositeljice rukovodećih pozicija, sa posebnim osvrtom na uključivanje i jačanje mladih kadrova u političkim partijama</p>	<p>Partneri:</p> <p>Političke partije, nevladine organizacije, asocijacije studenata mediji, akademska zajednica</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj priloga gdje je poseban značaj posvećen uključivanju mladih kadrova • Broj istupanja u javnosti žena koje nositeljice rukovodećih pozicija 		<p>sredstva</p>
	<p>6. Podsticanje, putem kampanja, političkih partija da promovišu žene kandidate</p>	<p>Političke partije</p> <p>Partneri:</p> <p>Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri, nevladine organizacije, asocijacije studenata, mediji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj organizovanih okruglih stolova, konferencija i sastanaka na pomenutu temu • Broj političkih partija sa kojima je pokrenuta saradnja • Broj medijskih istupa 	<p>Kontinuirano</p>	<p>Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva, sredstva političkih partija</p>
<p>Povećan broj žena u vojnim i policijskim snagama i afirmacija žena kao nositeljica rukovodećih pozicija u okvirima vojnih i policijskih snaga</p>	<p>1. Usaglasiti zakone, podzakonske akte i pravilnike u vojnim i policijskim strukturama sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH</p>	<p>Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, granična policija), entitetska ministarstva unutrašnjih poslova, policijske agencije i policija Brčko distrikta BiH.</p> <p>Partneri:</p> <p>Agencija za ravnopravnost</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj zakona predloženih za usklađivanje sa ZORS-om 	<p>Do kraja implementacije Akcionog plana (decembar 2013.)</p>	<p>Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva</p>

		spolova BiH i entitetski gender centri			
	2. Uključiti definiciju zabrane diskriminacije na osnovu spola u zakonsku i podzakonsku regulativu, koja obuhvata materiju koja se odnosi na policijske i vojne strukture	Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, granična policija), entitetska ministarstva unutrašnjih poslova, policijske agencije i policija Brčko distrikta BiH. Partneri: Agencija za ravnopravnost spolova BiH i entitetski gender centri	<ul style="list-style-type: none"> • Broj zakonskih propisa u koje je uključena zabrana diskriminacije • Broj prijavljenih slučajeva diskriminacije • Broj odluka koje sadrže sankcije za slučajeve diskriminacije, 	Do kraja 2012.g.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	3. Zakonskom regulativnom afirmirati primjenu privremenih mjera, kako bi se omogućio dovoljan broj žena na rukovodećim pozicijama u vojnim i policijskim strukturama, kako bi se omogućilo ženama napredovanje u službi; (dodatne edukacije za žene koje	Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, granična policija), entitetska ministarstva unutrašnjih poslova, policijske agencije i policija Brčko distrikta BiH. Partneri: Agencija za ravnopravnost spolova BiH i entitetski gender centri	<ul style="list-style-type: none"> • Broj predloženih i uključenih afirmativnih mjera • Broj žena koje su došle na rukovodeće pozicije nakon uvođenja afirmativnih mjera • Broj žena na rukovodećim pozicijama u okvirima vojnih i policijskih snaga 	Do kraja 2012.g.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva

	su bile na porodiljskom odsustvu, uvođenje kvota kada su u pitanju rukovodeća mjesta, itd.)	centri			
	4. Uspostaviti i ažurirati bazu podataka o zastupljenosti žena u vojnim i policijskim snagama	Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, granična policija), entitetska ministarstva unutrašnjih poslova, policijske agencije i policija Brčko distrikta BiH.	<ul style="list-style-type: none"> • Broj žena uključenih u bazu podataka 	Uspostavljanje baze podataka: do kraja 2010. g. Kontinuirano ažuriranje baze podataka	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	5. Uspostaviti nominovane osobe za gender u vojnim i policijskim ustanovama	Nosioci odgovornosti: Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH, entitetska i kantonalna Ministarstva unutrašnjih poslova, Policija Brčko Distrikta BiH Partneri: Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri	<ul style="list-style-type: none"> • Broj postavljenih nominovanih osoba 	Do kraja 2011.g.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	6. Podrška SEPCA inicijativi za uspostavljanje	Entitetska ministarstva unutrašnjih poslova, Agencija za ravnopravnost spolova BiH,	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljene asocijacije 	Do uspostavljanja asocijacija	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska

	asocijacije žena na entitetskom nivou i podrška daljem uvezivanju sličnih asocijacija I regiji I na međunarodnom nivou	entitetski gender centri Partneri: Međunarodne organizacije (EUPM)			sredstva
	7. Uključiti u nastavne planove i programe policijskih akademija teme ravnopravnosti spolova, promocije jednakih mogućnosti, tolerancije i zabrane seksualnog uznemiravanja, nasilja po osnovu pola i diskriminacije	Ministarstvo sigurnosti BiH entitetska ministarstva unutrašnjih poslova, policijske agencije Partneri: Agencija za ravnopravnost spolova BiH i entitetski gender centri	<ul style="list-style-type: none"> • Broj razvijenih programa i modula za policijske akademije koji se odnose na oblast ravnopravnosti spolova 	Kraj 2010. g.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	8. Organizovati edukacije i medijske promocije, u cilju afirmisanja vojnih i policijskih poslova kao zanimanja kojima se mogu baviti osobe oba spola i podizati svijest javnosti i institucija o značaju učešća žena u policijskim i vojnim snagama	Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, granična policija), entitetska ministarstva unutrašnjih poslova, policijske agencije i policija Brčko distrikta BiH. Partneri: Agencija za ravnopravnost spolova BiH i entitetski gender centri, mediji, nevladine	<ul style="list-style-type: none"> • Broj emisija u kojima će se žene promovisati žene kao pripadnice vojnih i policijskih snaga • Usporedni broj upisanih djevojaka u policijske akademije i broj djevojaka koji je ostao u policiji, tj. usporedni broj upisanih i raspoređenih 	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva

		organizacije			
Povećano učešće žena u mirovnim misijama i uvođenje gender perspektive u obuke učesnika/ca mirovnih misija	1. Uspostaviti bazu podataka kandidatkinja za učešće u mirovnim misijama, uz obavezno razvrstavanje svih podataka, prema spolu, u cilju obavljanja gender analize	Ministarstvo odbrane BiH i policija	<ul style="list-style-type: none"> • Broj žena uključenih u bazu podataka • Broj provedenih gender analiza na osnovu prikupljenih statističkih podataka 	Decembar 2010.g.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	7. Primijeniti metodu „nulte tolerancije“ na bilo koji oblik nedozvoljenog seksualnog ponašanja pripadnika/ca mirovnih misija, nasilje po osnovu pola, diskriminacije	Ministarstvo odbrane BiH i policija	<ul style="list-style-type: none"> • Broj prijavljenih slučajeva diskriminacije na osnovu spola • Broj provedenih postupaka i izrečenih sankcija • Broj održanih obuka u cilju edukacija pripadnika/ca mirovnih misija 	Do kraja 2012.g.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	2. Kreirati posebnu „check listu“ kako bi se mogla pratiti implementacija Rezolucije 1325 na terenu	Ministarstvo odbrane BiH, policija, Agencija za ravnopravnost spolova BiH Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije (UN agencije)	<ul style="list-style-type: none"> • Kreirana check lista 	Decembar 2010. g.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva

	<p>3. Uvesti gender perspektivu i zabranu diskriminacije na osnovu spola u obuke mirovnih misija, kako bi se se, između ostalog, iskazale prednosti učešća žena u mirovnim misijama i organizovati posebne obuke za osnaživanje kandidatkinja za učešće u mirovnim misijama</p>	<p>Ministarstvo odbrane BiH, policija, Agencija za ravnopravnost spolova BiH</p> <p>Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije (UN agencije)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj kreiranih modula za obuke pripadnika/ca mirovnih misija sa posebnim akcentom na zabranu diskriminacije na osnovu spola u mirovnim misijama • Broj sprovedenih obuka i broj osoba koja su prošle obuku 	<p>Decembar 2010. g.</p>	<p>Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva</p>
	<p>4. Nastaviti obuke pripadnika/ca mirovnih misija o toleranciji, uvažavanju posebnih potreba žena određenog podneblja, prepoznavanju pojava oblika trgovine osobama, seksualno prenosivim bolestima i vršiti promociju učešća žena u mirovnim misijama uz naglašavanje potrebe poštivanja posebnih potreba žena kao pripadnica</p>	<p>Ministarstvo odbrane BiH, policija, Agencija za ravnopravnost spolova BiH</p> <p>Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije (UN agencije)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj kreiranih programa promocije posebnih potreba žena u mirovnim misijama • Broj održanih obuka i broj osoba koja su prošle obuku 	<p>Kontinuirano</p>	<p>Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva</p>

	mirovnih misija				
	5. Promovirati aktivnosti koje su provodile pripadnice mirovnih misija u okviru mandata mirovnih misija	Ministarstvo odbrane BiH, policija, Agencija za ravnopravnost spolova BiH Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije (UN agencije), mediji	<ul style="list-style-type: none"> • Broj medijskih istupa pripadnika mirovnih misija • Broj štampanih materijala 	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
Borba protiv trgovine osobama	1. Inicirati izmjene i dopune Zakona o krivičnom postupku, u dijelu koji se odnosi na primjenu posebnih istražnih radnji	Ministarstvo pravde BiH, entitetska ministarstva pravde	<ul style="list-style-type: none"> • Izmjene i dopune zakona usvojene od strane Vijeća ministara BiH 	Decembar 2010.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija
	2. Inicirati izmjene i dopune krivičnog zakonodavstva u dijelu koji se odnosi na zastarjelost krivičnog djela izvršenog na štetu djece i maloljetnika/ca (da zastarijevanje počinje sa danom punoljetstva žrtve, tj. zastara počinje ne danom izvršenja krivičnog	Ministarstvo pravde BiH, entitetska ministarstva pravde	<ul style="list-style-type: none"> • Izmjene i dopune zakona usvojene od strane Vijeća ministara BiH • Broj pokrenutih postupaka u skladu sa izmjenama i dopunama zakona 	2011. g.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija

	djela nego danom punoljetstva žrtve, a u skladu sa tačkom 48 dodatka Preporuci Rec (2002)5				
	3. Inicirati izmjene i dopune zakonodavstva u dijelu koji se odnosi na pooštavanje krivičnih sankcija za trgovce ženama i djevojčicama	Ministarstvo sigurnosti BiH, Ministarstvo pravde BiH, entitetska ministarstva pravde	<ul style="list-style-type: none"> Izmjene i dopune zakona usvojene od strane Vijeća ministara BiH Broj izrečenih pooštrenih krivičnih sankcija 	2011. g.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija
	4. Ažurirati bazu podataka o žrtvama trgovine osobama (svi podaci trebaju biti razvrstani prema spolu, starosnoj dobi žrtve, državljanstvu)	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, entitetska ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije	<ul style="list-style-type: none"> Uparedni pokazatelji broja osoba čija su imena unesena u bazu Kvaliteta razvrstnosti informacija (podaci o državljanstvu, dobi i sl.) 	Decembar 2010.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija
	5. Unaprijediti sistem razmjene informacija između država regiona	Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, Granična policija, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, INTERPOL), entitetska ministarstva unutrašnjih	<ul style="list-style-type: none"> Broj provedenih zajedničkih aktivnosti policijskih agencija Broj održanih konferencija, 	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva

		spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije	okruglih stolova, sastanaka		
	6. Kadrovski ojačati policijske agencije u čijoj su nadležnosti poslovi na sprječavanju i otkrivanju krivičnih djela trgovine ljudima	Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, Granična policija, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, INTERPOL), entitetska ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD Partneri: Međunarodne organizacije	<ul style="list-style-type: none"> • Broj primljenih i stručno osposobljenih službenika/ca • Broj nabavljenih jedinica potrebne opreme 	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	7. Formirati stručne timove za istraživanje krivičnih djela iz oblasti trgovine ljudima sa raspoređivanjem kadrova odgovarajućeg profila i potrebnim brojem	Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, Granična policija, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, INTERPOL), entitetska ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih	<ul style="list-style-type: none"> • Broj formiranih stručnih timova • Broj kadrova raspoređenih u timovima • Broj implementiranih aktivnosti • Broj uključenih 	2011.g.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija

	istražitelja ženskog spola	poslova, policija BD Partneri: Međunarodne organizacije	članica tima		
	8. Sarađivati i pružati podršku nevladinim organizacijama, a posebno sarađivati na zbrinjavanju žrtava trgovine osobama	Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, Granična policija, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, INTERPOL), entitetska ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD, nevladine organizacije Partneri: Međunarodne organizacije, mediji	<ul style="list-style-type: none"> • Broj zajedničkih implementiranih aktivnosti • Sredstva koja su uložena u zbrinjavanje žrtava trgovine osobama • Broj pokrenutih inicijativa u cilju saradnje domaćih institucija i nevladinih organizacija na pitanjima prevencije i zaštite žrtava trgovine osobama 	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	9. Kreirati i unaprijediti programe zdravstvene i psihosocijalne pomoći žrtvama trgovine osobama i održavati stalne sastanke sa žrtvama trgovine osobama, kako bi se omogućilo njihovo	Ministarstvo civilnih poslova BiH, Federalno ministarstvo zdravstva, Ministarstvo zdravstva i socijalne zaštite Republike Srpske, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, kantonalna ministarstva zdravstva, kantonalna ministarstva socijalne zaštite,	<ul style="list-style-type: none"> • Broj razvijenih programa koje provodi centar za socijalni rad • Broj uključenih centara za socijalni rad • Broj održanih sastanaka • Broj žena koje su 	2011.g.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva

	ponovno integrisanje u društvo	centri za socijalni rad Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije	obuhvaćene rehabilitacijom		
	10. Sarađivati sa zavodima za zapošljavanje radi ekonomskog osnaživanja žena žrtava trgovine osobama	Federalni zavod za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje Republike Srpske, kantonalne službe za zapošljavanje Partneri: Entitetski gender centri, nevladine i međunarodne organizacije	<ul style="list-style-type: none"> • Broj žena koje su obuhvaćene rehabilitacijom, i koje su uključene u programe prekvalifikacije • Broj novozaposlenih žena i vrijeme trajanja radnog angažmana 	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	11. Uključivanjem svih nadležnih institucija u donošenje odgovarajućeg Akcionog plana, te dosljednom primjenom planiranih mjera i radnji raditi na smanjivanju broja djece koja se angažiraju za prosjačenje u BiH, a	Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, Granična policija, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, INTERPOL), entitetska ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD, centri za socijalni rad	<ul style="list-style-type: none"> • Donesen Akcioni plan • Broj djece koja se prema policijskim evidencijama nalaze u sistemu prosjačenja 	Kraj 2011.g.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva

	koja nakon toga, na organiziran način bivaju uključena u vršenje imovinskih delikata i prostitucije u zemljama zapadne Evrope	Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije			
	12. Ostvariti veću uvezanost policijskih agencija, naročito u pitanju razmjene podataka: (definisane linije komunikacije, potpisivanje Memoranduma o saradnji)	Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, Granična policija, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, INTERPOL), entitetska ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD	<ul style="list-style-type: none"> • Potpisan Memorandum o saradnji • Nivo razmjene podataka 	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	13. Uvesti temu trgovine ljudima u programe obuke za prosvjetne radnike/ce, sa posebnim osvrtom na problematiku dječje pornografije koja se distribuira na internetu	Ministarstvo civilnih poslova BiH, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke, Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, kantonalna ministarstva obrazovanja, pedagoški zavodi	<ul style="list-style-type: none"> • Broj dopunjenih planova i programa • Broj održanih obuka za nastavnike/ce • Broj održanih nastavnih časova • Broj predavanja koje su školama održali policijski službenici 	Do 2010. g.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	14. Stalno medijsko upozoravanje na problem trgovine osobama i promocija	Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, Granična policija, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, INTERPOL), entitetska	<ul style="list-style-type: none"> • Broj poziva na liniju za anonimno prijavljivanje slučajeva trgovine 	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska

	<p>krimolovca-linije za anonimno prijavljivanje slučajeva trgovine osobama, kroz izradu odgovarajućih promotivnih materijala koji podižu svijest javnosti o problemu trgovine osobama</p>	<p>ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD, centri za socijalni rad</p> <p>Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije</p>	<p>osobama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj štampanih brošura i letaka • Broj emisija na temu prevencije trgovine ljudima 		<p>sredstva</p>
	<p>15. Inicirati obuke policijskih inspektora, socijalnih radnika/ca i kreirati module za saradnju sa ženama i djevojčicama potencijalnim žrtvama trgovine osobama</p>	<p>Ministarstvo sigurnosti BiH (SIPA, Granična policija, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, INTERPOL), entitetska ministarstva unutrašnjih spolova, kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova, policija BD</p> <p>Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj razvijenih modula koje provodi centar za socijalni rad • Broj održanih obuka • Broj žrtava trgovine osobama koje su se obratila centrima za socijalni rad 	<p>2011.g.</p>	<p>Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva</p>
	<p>16. Inicirati edukaciju medija, cilju poštivanje međunarodnih</p>	<p>Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima, entitetska ministarstva unutrašnjih poslova policija BD,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih obuka sa medijima • Broj izvješća o trgovini ljudima u 	<p>2010.g.</p>	<p>Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska</p>

	standarda, kako bi se omogućila puna zaštita identiteta žrtve trgovine	mediji Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije	medijima u kojima su ispoštovani međunarodni standardi koji se tiču trgovine osobama		sredstva
Smanjena opasnost od miniranih područja u Bosni i Hercegovini	1. Analiza uticaja miniranih područja na kvalitetu života građana i građanki u Bosni i Hercegovini	Ministarstvo civilnih poslova BiH, Komisija za deminiranje BiH, MAC, entitetske civilne zaštite Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije, mediji	• Izrađene analize sa podacima razvrstanim prema spolu	2011.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	2. Ažurirati postojeću bazu podataka o ukupnim sumnjivim površinama i broju NUS-a	Ministarstvo civilnih poslova BiH, Komisija za deminiranje BiH, MAC, entitetske civilne zaštite Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije, mediji	• Ažurirana baza podataka	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	3. Stalna saradnja sa nevladinim i međunarodnim organizacijama po	Ministarstvo civilnih poslova BiH, Komisija za deminiranje BiH, MAC, entitetske civilne	• Broj sastanaka sa predstavnicima/cama nevladinih i međunarodnih	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska

	pitanju deminiranja	zaštite Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije, mediji	organizacija		sredstva
	4. Kontinuirano vršiti edukacije vezane za opasnost od minsko-eksplozivnih sredstava, sa posebnim naglaskom na edukacije djece u osnovnim i srednjim školama, osoba koje žive u ruralnim oblastima i lica koja su posebno izložena riziku (planinari, lovci, izletnici, stočari, poljoprivrednici)	Ministarstvo civilnih poslova BiH, Komisija za deminiranje BiH, MAC, entitetska ministarstva obrazovanja, kantonalna ministarstva obrazovanja, pedagoški zavodi, entitetske civilne zaštite Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije, mediji	<ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih nastavnih časova na temu zaštite od NUS-a • Broj održanih edukacija specifičnim, naročito ugroženim predstavnicima/cama stanovništva 	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	5. Promovisati mogućnosti prijavljivanja minsko-eksplozivnih sredstava i slučajeva eksplozija i intenziviranje aktivnosti na promociji opasnosti od mina tokom radova, sjetve, izleta, ekskurzija	Ministarstvo civilnih poslova BiH, Komisija za deminiranje BiH, MAC, entitetske civilne zaštite Partneri: Nevladine i međunarodne	<ul style="list-style-type: none"> • Broj spotova kojima se navode mogućnosti prijavljivanja NUS-a • Broj štampanih letaka i drugog promotivnog materijala 	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva

		organizacije, mediji			
	6. Podizanje svijesti vladajućih struktura o značaju deminiranja u odnosu na druge prioritete.	Ministarstvo civilnih poslova BiH, Komisija za deminiranje BiH, MAC, entitetske civilne zaštite Partneri: Nevladine i međunarodne organizacije, mediji	<ul style="list-style-type: none"> • Broj sastanaka na visokom nivou o problemu deminiranja • Broj organizovanih seminara i konferencija 	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
Pokretanje kampanje za pomoć ženama i djevojčicama koje su bile žrtve za vrijeme ratnih sukoba	1. Kreirati programe za osnaživanje žena, civilnih žrtava rata, unutar udruženja koja se bave pitanjima žena civilnih žrtava rata, kroz psihosocijalnu pomoć i jačanje kapaciteta	Nevladine i međunarodne organizacije Partneri: Ministarstvo zdravstva i socijalne zaštite Republike Srpske, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, kantonalna ministarstva socijalne zaštite, centri za socijalni rad, Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri	<ul style="list-style-type: none"> • Broj kreiranih programa • Broj uključenih žena u programe podrške • Broj žena koje su našle poslovne angažmane 	2010/2011.g.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	2. Kreirati programe za pomoć ženama žrtvama rata u okviru nadležnih institucija	Ministarstvo zdravstva i socijalne zaštite Republike Srpske, Federalno ministarstvo	<ul style="list-style-type: none"> • Broj uključenih institucija • Broj kreiranih programa 	2010/2011.g.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska

		<p>rada i socijalne politike, kantonalna ministarstva socijalne zaštite, centri za socijalni rad, Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri</p> <p>Partneri:</p> <p>Nevladine i međunarodne organizacije, mediji, privatni sektor</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj uključenih žena u programe podrške • Broj žena koje su našle poslovne angažmane 		sredstva
	<p>3. Organizovati tribine i konferencije sa predstavnicima udruženja C.Ž.R. zbog definisanja njihovih potreba i problema</p>	<p>Ministarstvo zdravstva i socijalne zaštite Republike Srpske, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, kantonalna ministarstva socijalne zaštite, centri za socijalni rad, Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri</p> <p>Partneri:</p> <p>Nevladine i međunarodne organizacije</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj organizovanih tribina i sastanaka • Broj participanata na sastancima • Broj zaključaka i preporuka 	2010.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija
	<p>4. Podrška kvalifikaciji, prekvalifikaciji i</p>	<p>Ministarstvo zdravstva i socijalne zaštite Republike</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj žena koje su izvršile 	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih

	zapošljavanju (ekonomsko osnaživanje)	Srpske, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, kantonalna ministarstva socijalne zaštite, Federalni zavod za zapošljavanje, Zavod za zapošljavanje Republike Srpske, kantonalne službe za zapošljavanje Partneri: Međunarodne, nevladine organizacije i privatni sektor	prekvalifikaciju • Broj žena koje su našle zaposlenje • Period trajanja zaposlenja		institucija, donatorska sredstva
	5. Pružiti podršku radionicama retraumatizacije (identifikacija eksperata i stručnjaka/kinja iz ove oblasti koji će dalje educirati one koji će pružati usluge krajnjim korisnicama usluga/žrtvama)	Centri za socijalni rad, medicinske ustanove Partneri: Nadležna ministarstva, međunarodne i nevladine organizacije	• Broj održanih radionica • Broj obučeni lica • Broj sesija sa ženama žrtvama rata • Broj žena žrtava koje su imale mogućnost korištenja psihosocijalne pomoći	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva
	6. Kreiranje i usavršavanje modula za edukaciju doktora/ica porodične medicine, socijalnih	Ministarstvo zdravlja RS i F BiH, zdravstvene ustanove, lokalne zajednice, Centri za socijalni rad, medicinske ustanove	• Broj kreiranih modula • Broj uključenih medicinskih i socijalnih radnika	2010/2011.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva

	radnika/ca.	Partneri: Međunarodne i nevladine organizacije, medicinski eksperti/ekspertkinje za rad na problemima retraumatizacije	<ul style="list-style-type: none"> • Broj sesija koje su održali sa ženama žrtvama rata • Broj novouključenih žena u programe pomoći 		
Povećano znanje i kapaciteti državnih službi za primjenu UNSCR 1325	1. Unaprijediti saradnju sa agencijama za državnu službu, kako bi se uveli moduli koji obrađuju teme ravnopravnosti spolova uključujući i temu UNSCR 1325 i UNSCR 1820	Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri	<ul style="list-style-type: none"> • Broj izrađenih modula • Broj održanih obuka • Broj državnih službenika/ca koji su prošli kroz obuke 	2010/2011.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija
	2. Organizovati obuke na temu UNSCR 1325 za rukovodeće službenike/ce	Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri	<ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih obuka • Broj rukovodećih državnih službenika/ca koji su prošli kroz obuke 	2010/2011.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija
	3. Kreirati module za edukaciju bh. diplomata i službenika/ca u stranim diplomatskim predstavništvima	Ministarstvo vanjskih poslova BiH, Agencija za ravnopravnost spolova BiH	<ul style="list-style-type: none"> • Kreirani moduli, broj održanih obuka • Broj uključenih bh. diplomata i službenika/ca u diplomatskim predstavništvima 	2010/2011.	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija

	<p>4. Pokretanje od strane Agencije za ravnopravnost spolova BiH, diplomatskih skupova, i diplomatskih prijema, s ciljem prezentacije rada Agencije uključujući i implementaciju 1325</p>	<p>Agencija za ravnopravnost spolova BiH</p> <p>Partner:</p> <p>Ministarstvo vanjskih poslova BiH</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj organizovanih sastanaka 	<p>Kontinuirano</p>	<p>Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva</p>
	<p>5. Uspostavljanje saradnje sa državama koje sprovode UNSCR 1325, a naročito sa državama u regiji s ciljem prenošenja iskustva o implementaciji Rezolucije i uspostavljanja regionalne saradnje</p>	<p>Ministarstvo vanjskih poslova BiH, Agencija za ravnopravnost spolova BiH</p> <p>Partneri:</p> <p>Strane institucije i organizacije nadležne za implementaciju UNSCR 1325</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih sastanaka na regionalnom i međunarodnom nivou • Broj zajednički implementiranih aktivnosti • Smjernice za zajedničku saradnju • Broj uključenih institucija na međunarodnoj i regionalnoj saradnji 	<p>Kontinuirano</p>	<p>Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva</p>
	<p>6. Obilježavanje 10-godišnjice Rezolucije 1325</p>	<p>Ministarstvo vanjskih poslova BiH, Sektor za politiku i planove pri MVP, Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri, nadležna ministarstva</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Održani sastanci i konferencije 	<p>31.10.2010.g.</p>	<p>Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva</p>

		Partneri: Međunarodne i nevladine organizacije			
Unaprijeđena saradnja sa nevladinim i međunarodnim organizacijama na implementaciju UN R 1325 u BiH	1. Identifikacija dosadašnjih iskustava, unaprijeđenije komunikacije, saradnje i sistema razmjene informacija između nevladinih i međunarodnih organizacija koje rade na UNSCR 1325	Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri, međunarodne i nevladine organizacije koje se bave implementacijom UNSCR 1325	<ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih sastanaka • Broj zapisnika i zaključaka sa održanih sastanaka • Zajednički implementirane aktivnosti • Korisnici/ed zajednički implementiranih aktivnosti • Broj implementiranih projekata nevladinih organizacija • Broj uključenih međunarodnih organizacija 	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva, sredstva nevladinih i međunarodnih organizacija
	2. Saradnja, podrška i zajednička implementacija projekata vladinog i nevladinog sektora, koji se odnose na implementaciju R 1325	Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri, međunarodne i nevladine organizacije koje se bave implementacijom UNSCR 1325	<ul style="list-style-type: none"> • Broj zajednički implementiranih projektnih aktivnosti • Uključeni korisnici/e • Ostvarene beneficije korisnika/ca od zajednički implementiranih 	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva, sredstva nevladinih i međunarodnih

			projekata		organizacija
	3. Nastavak i unaprjeđenje saradnje sa EUFOR, UNIFEM i EUPM	Agencija za ravnopravnost spolova BiH, EUFOR, UNIFEM i EUPM	<ul style="list-style-type: none"> • Broj zajednički implementiranih projektnih aktivnosti • Uključeni korisnici/e • Ostvarene beneficije korisnika/ca od zajednički implementiranih projekata 	Do kraja implementacije Akcionog plana	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva, sredstva nevladinih i međunarodnih organizacija
	4. Podizanje svijesti o rezoluciji 1325 na lokalnom nivou	Agencija za ravnopravnost spolova BiH, entitetski gender centri, međunarodne i nevladine organizacije koje se bave implementacijom UNSCR 1325	<ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih okruglih stolova • Broj sastanaka • Broj participanata na sastancima • Broj pokrenutih programa za implementaciju UNSCR 1325 na lokalnom nivou 	Kontinuirano	Redovna budžetska sredstva nadležnih institucija, donatorska sredstva, sredstva nevladinih i međunarodnih organizacija

Akronimi:

BiH – Bosna i Hercegovina

F BiH – Federacija Bosne i Hercegovine

RS – Republika Srpska

UNSCR – Rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija

OS – Oružane snage

OSL - Ovlaštena lica

DS – Državni službenici

NEO – Namještenici

SEPCA - Southeast Europe Police Chiefs Association

